

PAVAO TIJAN

IVICA KRMPOTIĆ

Iz moje korespondencije s njegovim bratom Brankom

Pavao Tijan
Fuenterabía 4
E 28014 Madrid

UDK:886.2-6:929 Krmpotić
Ur.: 1994-01-21

Pavao Tijan daje izbor iz svoje korespondencije s Brankom Krmpotićem. Izbor se odnosi na senjskog glazbenika Ivicu Krmpotića, autorova prijatelja i Brankova brata, koji je već od mladih dana pokazivao osobit smisao za glazbu. Iz izbora se doznaje o prilikama u kojima je živio Ivica Krmpotić i koje su bitno utjecale na njegov životni put.

S Brankom Krmpotićem, nešto starijim svojim školskim drugom i dragim prijateljem iz djetinjske, mladenačke i zrele dobi počeo sam se iza rata dopisivati tek g. 1976., kad mi se iz Našica javio uskrsnom čestitkom. Shvatio sam to kao da mu od tada mogu izravno pisati, jer se prije nismo usudili dopisivati zbog komunističkog pritiska i policijske cenzure na poštama. Naše je dopisivanje trajalo do kratko pred njegovu smrt. U svojoj zadnjoj dopisnici od 24. travnja 1980. piše mi u nekoliko redaka o svojoj teškoj bolesti, koja ga je shrvala u manje od tri mjeseca.

U prilično opširnim pismima mi smo se međusobno obavješćivali u prvom redu o našim senjskim studijama, a zatim općenito o književnim i znanstvenim istraživanjima. Izmjenjivali smo i separate naših tiskanih radova. Samo smo se usput nastojali obavijestiti o životnim prilikama nas samih kao i o sudbinama pojedinih članova naših obitelji. Za nešto više, za političke refleksije, za kritiku postojećeg stanja i obrađivanje sličnih tema držali smo da nije pogodan trenutak, jer su nas još uvijek sputavali cenzuralni obziri.

Prvi poticaj, da se zanimamo za glazbeni život u Senju za vrijeme našega školovanja došao je od mojega sastavka *Kako se je prije svirilo i uz muziku zabavljalo*, što sam ga ja napisao za senjski Muzej i od kojega sam jednu kopiju poslao Branku. Od toga časa naše je dopisivanje teklo, kako slijedi u izvadcima što ih ovdje donosimo i u kojima je riječ samo o Ivici Krmpotiću.

* * *

P. Tijan - B. Krmpotiću

Madrid, 13. travnja 1979.

(...) Već u prilogu ovoga pisma dostavljam nastavak *Kako se je prije svirilo i uz muziku zabavljalo*, što je samo prvi dio većeg članka o glazbi u Senju, pisano na pučki način, u dijalektu i za mesopust. (...)

B. Krmpotić - P. Tijanu

Našice, 3. svibnja 1979.

(...) Sastavak o sviranju i zabavljanju primio sam kao prilog u pismu, odmah sam ga pročitao, i korisno ću ga upotrijebiti. To mi je samo podsjetnik, jer to sve znam, a mnogo sam toga i sam doživljavao. (...)

P. Tijan - B. Krmpotiću

Madrid, 23. srpnja 1979.

(...) Drago mi je, da Ti se je svidjelo ono moje pisanje o muziki i muzikantima. Sad pišem drugi dio i kad ga svršim, poslat ću Ti jednu kopiju. Nije to nikakav ozbiljan rad, nego samo sjećanje na naše mlade dane, što može biti od interesa za one, koji će potanje proučavati društveni život u Senju. Znam vrlo dobro, da si i Ti aktivno sudjelovao u orkestru sa svojom guslicom. Pročitao sam i Tvoj prikaz stranih orguljaša i zborovođa u senjskoj katedrali. Kad budem pisao Josi Šojatu, dodat ću mu i ja nekoliko podataka o Karlu Adamiću, kojih se Ti nisi sjetio ili si ih možda i znao, ali ih nisi htio uzeti u obzir i uvrstiti.

Nego kad smo već kod glazbe, mislim, da bi Tvoja sveta i možda najpreča dužnost bila, da napišeš ili bar prikupiš sve, što znaš o svom bratu kao muzičaru u najširem značenju riječi. Ako Ti to ne učiniš, tko će drugi? A možda i radiš na tomu, i onda je ova moja sugestija suvišna. (...)

B. Krmpotić - P. Tijanu

Našice, 7. kolovoza 1979.

(...) O bratu ne znam mnogo, skoro ništa, jer sam boravio na školovanju u Karlovcu, a zatim vani i u Zagrebu, pa mi je taj period potpuno nepoznat. Čak ništa ne znam ni o njegovoj senjskoj opereti. Navodno da je rukopis kod Meri, njegove žene, ali ja s njom nemam nikakve veze. (...)

P. Tijan - B. Krmpotiću

Alpedrete, 18. rujna 1979.

(...) Mnogo sam ovih dana mislio na pok. Ivicu i nastojao što više osvjježiti uspomene na naše zajedničko djetinjstvo i mladost. Mi smo se već u pučkoj školi jedan drugomu približili i sprijateljili. Našem najužem krugu pripadao je još i Ljubo Rukavina. Ne znam ni sam, kako se je to dogodilo. Razumljivo je bilo, da prijateljuju Ivica i Ljubo kao sinovi prijateljskih i trgovačkih obitelji, ali moja obitelj je bila izvan i ispod toga kruga. Mislim, da je našem prijateljstvu bio prvi uzrok međusobna naklonost, a poslije su to učvrstili kateheta Usmiani i Ljubina tetka učiteljica Draginja, koja je htjela, da njezin Ljubo, koji nije baš lako i dobro učio, bude u društvu boljih đaka. Ona nas je svu trojicu pred polazak u gimnaziju pripravljalala i davala nam satove iz njemačkoga.

Prijateljstvo s Tobom došlo je kasnije, kad smo već bili u gimnaziji, i to preko pok. Branka Benića, Tvog susjeda, s kojim sam se lijepo slagao sve do njegove prerane i tužne smrti, i do danas ga ne mogu prežaliti ni zaboraviti.

Mislim, da je Ivičin glazbeni talent prva opazila Vaša majka i da mu je ona i davala prve lekcije. I naš kateheta Usmiani je bio među prvima, koji je primijetio Ivičinu nadarenost za glazbu i on ga je ne samo poticao na učenje klavira, nego mu je i davao prilike, da još kao đak nižih razreda gimnazije vježba pjevačke i tamburaške zborove. On ga je i kasnije kao ravnatelj konvikta namjestio kao prefekta i omogućio mu poslije svršenih studija, da glazbeno radi s pitomcima u složenijim oblicima. Uopće Usmianiev utjecaj na Ivičinu glazbenu i humanu formaciju bio je vrlo velik. On ga je uveo u Orlovsku organizaciju i poveo ga, zajedno s P. Pećanićem, na putovanje u Italiju.

Ivičin glazbeni talent se je rano očitovao i naglo se je razvijao. Već u višim razredima gimnazije njemu je Senj bio pretijesan u glazbenom pogledu. On već nije imao što naučiti od svojih učitelja. S pohlepom je slušao svaki koncert Glazbenog Društva, osobito one pod ravnanjem J. Štěcha. Sutradan iza koncerta znao bi pod misom na orguljama preludirati motive, što ih je čuo na sinočnjem koncertu. Kad smo u Kat. Djačkoj organizaciji počeli izdavati šapirografirani listić "Primorac", Ivica je za prvi broj napisao kompoziciju "Žuto lišće". Mislim, da je tada bio u V. r. gimnazije. Primjerak tog lista trebao bi se nalaziti u biblioteci senjske gimnazije.

Sve manje su ga zanimali školski predmeti: učio je tek toliko, da zadovolji dužnosti. Treba priznati, da su profesori bili svijesni Ivičina talenta za glazbu i rado su mu na račun glazbe opraštali nedostatke i katkada očitu nespremnost u odgovorima. U VIII. razredu imao je sukob s Belikovim zbog

njemačkoga. Mi nismo imali godinama profesora iz njemačkoga, a sada je najedamput došao taj Rus i traži propisano gradivo za maturu. Ivica je morao popustiti i sve je dobro svršilo. Dapače dogodio se je paradoks, da je od svih nas, koji od kuće nismo govorili njemački (kao B. Kokotović, J. Jurković i E. Vlaisavljević), Ivica prvi naučio njemački, jer je otišao u Beč na studij.

Kritičan moment u Ivičinu životu bila je matura i odlazak na studij. Oprosti, što ću ovdje biti malo otvoreniji nego li bi Ti možda očekivao, jer se radi o Vašim obiteljskim prilikama.

Ivica je izgubio majku u 12. godini. Za svako dijete je velik udarac izgubiti majku, a za Ivicu je bio sudbonosan, jer majka ga je mogla voditi i hrabriti u glazbenim studijama, bar prvih godina. U tom bi sigurno imala potporu i tete Pepine. To sam osjetio, kad sam jedamput s Ivicom bio njezin gost u Crikvenici. Zato je teta Boža samo u malom dijelu mogla Ivici nadomjestiti gubitak majke.

U času, kad Ivica maturira i kad treba stvarati odluke za svoju budućnost, Vaš otac, bolje reći poslovi Vašeg otca počinju doživljavati udarce, od kojih se poslije nikada više nije mogao oporaviti. Spajanjem ličko-dalmatinske željezničke pruge zamire veći dio senjske trgovine, a zakon o razduženju seljaka smrtno pogađa trgovinu Vašega otca. Mislim, da je Vaš otac od svih senjskih trgovaca pretrpio najveće gubitke od provedbe toga zakona, jer je iz dućana najviše dao na dug seljacima na račun buduće sječe i prijevoza drvene građe. Onda su došle i godine, stric Mile i on počeli su stariti i gubiti energiju i volju za borbu. U poslu nisu imali nasljednika. Tebi je bilo namijenjeno, da preuzmeš trgovinu, ali ti za nju nisi imao smisla, a Jurica je bio premlad. Tako je u familiji počela nestajati ekonomska baza blagostanja, koje je bilo potrebno, da bi Ivica mogao slobodno i bezbrižno studirati glazbu. On sam mislio je praktički, kao da je u njemu prevladao praktički smisao Bezjakovih. Govorio je ovako: Mene zanima muzika i ništa drugo, ali znam, da od same muzike ne ću moći živjeti. Zato ću studirati povijest i zemljopis, što je najlakše, a poslije kao profesoru tih predmeta bit će mi osigurana egzistencija i ostajat će mi vremena za glazbu, jer nema popravljnja zadaća, niti će mi spremanje predavanja oduzimati previše vremena. S tom odlukom je otišao na univerzu.

Ali ni od prvoga časa nije htio zapustiti muziku i zato je s preporukom Mons. Starčevića otišao najprije u Beč. Život u redovničkoj residenciji i skućena materijalna sredstva nisu mu dopustili, da boravak u Beču do kraja iskoristi za svoje glazbene studije. Poslije Beča otišao je u Ljubljanu, mjesto u Zagreb. I sada mislim, da je to bila fatalna zabluda. U Ljubljanu ga je s jedne strane odvela potreba, da prođe sa što manje novaca, jer se je kod nas uvijek tvrdilo, da

je studij u Ljubljani jeftiniji. Sjeti se samo Marijana Grandića i Ive Turine. A onda je djelovala i fama, samo jednim dijelom opravdana, da je ljubljanski konzervatorij bolji od zagrebačkog. Ivica se je doduše vrlo dobro snašao u Ljubljani, ali za vrijeme svoga studija nije upoznao Zagreb, hrvatski kulturni i glazbeni centar, a poslije je bilo kasno. To je bio veliki nedostatak u njegovoj formaciji. A dalo bi se govoriti i o tom, da li je Ljubljana bila baš jači muzički centar od Zagreba. U Zagrebu su u to doba djelovali kompozitori Baranović, Gotovac i Odak, muzikolozi Širola i Žganec, dirigenti Sachs i Matačić, profesori na Konzervatoriju Dugan i Dobronić, i t.d., da ne nabrajam dugačku listu hrvatskih muzičara u vrijeme Ivičinih studija. Sumnjam, da je u Ljubljani bilo u to vrijeme toliko i tako jakih muzičkih ličnosti.

Ja sam više puta Ivicu nastojao nagovoriti, da dođe u Zagreb i ondje nastavi svoje glazbene studije baš iz tih razloga, da se naime upozna s hrvatskim glazbenim stvaranjem. Dobro je i korisno bilo za njega, da je nekoliko godina proveo u drugim muzičkim centrima, ali svršiti studije trebao je u Zagrebu. On je moje prijedloge uvijek odbijao time, da se je u Ljubljani dobro snašao, da ondje ima dobrih prijatelja i mogućnosti dobrih zarada, kao što i sam znaš. Ja sam mu međutim mogao i u Zagrebu pribaviti dobrih uvjeta i poznanstava, pogotovu poslije, kad sam već bio svršio svoj studij na sveučilištu. Bio sam dobar prijatelj s pok. Božidarom Širolom i članom uprave Glazbenog Zavoda Arturom Schneiderom i oni bi ga na moju preporuku i zauzimanje sigurno bili uveli u zagrebačke muzičke krugove. Za vrijeme Ivičinih studija još su živjeli Milutin Cihlar Nehajev i Josip Bach. Oni bi ga sigurno rado prihvatili "po senjskoj liniji". Bach bi mu, ako ništa, kao administrativni ravnatelj kazališta bio dao ulaznicu za sve operne i baletne predstave i dozvolu, da može prisustvovati opernim probama. Danas je uzalud za tim žaliti. Ovo Ti spominjem samo, da znaš, da je i u Zagrebu bilo mogućnosti za Ivičin muzički studij i daljnju formaciju.

Zadnjih godina rijetko smo se viđali. Nakon dugo vremena zadnji put smo se sastali i porazgovorili za vrijeme rata, kad je bio došao u Zagreb s jednim djetetom. Otkad se je smjestio u Senju, znam, da je komponirao neku crkvenu pjesmu prilikom instalacije biskupa Burića, koja je tada bila u katedrali izvedena, te je original predao biskupu u dvoru poslije instalacije. Znamo, da je komponirao i operetu "Masa i Drasa", koju su izveli, ako se ne varam, njegovi đaci u konviktu. Za dijecezanski Euharistijski Kongres, koji je održan u Senju uoči rata, spremio je sav glazbeni program i ravnao crkvenim zborom, ali ne znam, da li je za tu zgodu štogod komponirao. Vidio sam ga tada i bio je sretan, što mu je sve dobro uspjelo, a i pjevači su bili ponosni na nj.

Iz vremena njegova boravka u Ljubljani sjećam se da mi je pripovijedao, kako je više puta na ljubljanskom radiu izvodio točke, koje je sam improvizirao pred mikrofonom imitirajući različite instrumente iz jazz-orkestra uz vlastitu pratnju na klaviru. To je, ako se sjećaš, znao često raditi i za našu zabavu u Senju. (...)

B. Krmpotić - P. Tijanu

Našice, 30. siječnja 1980.

(...) Ono o pok. Ivici i ostalima dalo mi je poticaj za jedan esej o PET GLAZBENIH TALENATA JEDNE GENERACIJE U SENJU za Svetu Ceciliju. Kad smo već kod toga, napisao sam i objavio u Sv. Ceciliji esej STRANI KAPELNICI I ORGULJAŠI U SENJU, i uz Förstera st. i Kuklu obradio i našega Kepea. Da li Ti znaš što o Kukli? Isto tako i o Štêchu? Mislim da Ivičina svečana misa nije u počast instalacije biskupa Burića nego Starčevića. Možda se varam. Ne sjećam se kad je biskup Starčević umro. Pišeš i za Branka Benziju, ali ne znam njegove adrese u Beču. Pisao bih mu za Ivicu. (...)

P. Tijan - B. Krmpotiću

Madrid, 28. veljače 1980.

(...) O Ivici bih htio dometnuti još i to, da je za svojih školskih dana u Senju bio vrlo veseo, društven i raspoložen za svaku šalu. U razgovoru je bio duhovit, ironičan i zajedljiv. Volio se je maskirati. Sjećam se, da je bar dvaput izašao za Mesopust na ulicu u maškare, odjeven u neki roza frak, što ga je valjda našao u mesopusnoj garderobi Bezjakovih. Poslije, za vrijeme sveučilišnih studija počeo se je nekako sve više uozbiljavati i odbijati od našeg društva. Prestao je dolaziti na kupalište i radije se je kupao u I. Dragi, gdje mu je društvo pravio B. Benzia. A možda je nešto na to njegovo povlačenje i veću ozbiljnost djelovala i Orlovska organizacija, pa i ekonomski slom otčevih poduzeća. (...)

(...) Što se tiče Ivičine kompozicije u čast biskupa Burića, znam sigurno, da ju je načinio, jer sam bio prisutan, kad mu je Ivica poslije instalacije u katedrali u biskupskom dvoru osobno predao svitak nota s tom kompozicijom. Ali to nije mogla biti misa, nego kraća stvar, budući da bi partitura jedne mise bila mnogo voluminoznija. To ne isključuje mogućnost, da je Ivica komponirao i neku misu za biskupa Starčevića, ali ja to ne znam, jer nisam bio prisutan kod Starčevićeve instalacije. (...)

P. Tijan - B. Krmpotiću

Madrid, 31. svibnja 1980.

(...) O Ivičinoj kompoziciji za ustoličenje biskupa Burića našao sam u "Bakarskim Zvonima", br. 6. od 6. VIII. 1970., na str. 4. ovaj podatak, koji Ti doslovno prepisujem: "Nadbiskupa je kod ulaska u katedralu zbor senjske

katedrale pozdravio pjesmom *Evo svećenik veliki* (skladao prof. I. Krmpotić za biskupovo ustoličenje 1935.)."

To je napisano u članku o dočeku nadbiskupa Burića u Senju g. 1970. prilikom proslave 50-godišnjice njegova misništva i 35 godina biskupovanja. Potvrđuje se dakle moj podatak, da je Ivica za spomenutu zgodu komponirao kraću stvar, a ne misu. Podatak je važan osim toga, što svjedoči o čuvanju ovakvih kompozicija, pa su možda sačuvane i druge Ivičine kompozicije crkvenog značaja, možda misa, koju Ti spominješ, ili ako je što komponirao za dijecezanski Euharistijski kongres. Piši župniku Kraljicu u Senj za поблиže informacije. (...)

* * *

Bilješke

Branko (Branislav) i Ivica (Ivan) Krmpotić rođeni su u obitelji Jurja Krmpotića, rodom iz Krivoga Puta, uglednoga senjskog trgovca, izvoznika i suosnivača Hrvatskoga parobrodarskog društva, te Senjkinje Miroslove rođ. Bezjak. Nakon Branka i Ivice imali su još dvije kćeri, Mirenu, udatu Popović, i Nevenku, udatu Fabijanić, koje su po Brankovu svjedočanstvu god. 1978. bile još žive, te Jurja (Juricu), koji je ubijen pod komunističkim terorom. Neposredno iza Juričina poroda umrla je majka Miroslava. Nakog nekog vremena otac se oženio svojom svastikom Božom, rođ. Bezjak, tada udovicom Absatz. - Juraj Krmpotić imao je još brata Milana (Milu) s nadimkom Milčić, koji je najprije imao svoju trgovinu na Potoku, a kad ju je likvidirao, vodio je zajedno s bratom trgovinu na Malim Vratima. Stric Mile posebno je volio svoga sinovca Branka i on se zalagao da Branko nakon trgovačke škole svrši i gimnaziju te mu je kasnije omogućio sveučilišni studij u Pragu. U spomen na strica Milu Branko je neke svoje radove potpisivao pseudonimom Milčić - Teta Pepina, ujna Branka i Ivice, kćerka vlasnika nekadašnje senjske kavane "Adria" Coverlize, bila je supruga Vjeke Bezjaka, brata Brankove i Ivičine majke.

Branko nije imao djece. Od Ivice je ostao na životu sin Ivan (Janez), inženjer brodogradnje. - Juričina udovica Ana živjela je još g. 1979. u Senju. Njihov sin Branko (Brankić), inženjer strojarstva, vrlo cijenjen u stručnim krugovima, živio je god. 1979. u Bakru i na Rijeci. - Jedan Mirenin sin jedini je glazbeno nadareni potomak ove obitelji. G. 1978. živio je i djelovao kao profesor u Njemačkoj.

Draginja Rukavina, dugogodišnja i zaslužna učiteljica na pučkoj školi u Senju, bila je kćerka Vale Rukavine, brata isto tako trgovca Mate Rukavine, čiji je sin bio Ljubo, Ivičin i moj školski drug i prijatelj.

Branko Benić, sin gradskog redara Jose Benića, maturirao je g. 1925. Svirao je u gradskom orkestru violinu i klarinet. Po sudu ondašnjeg dirigenta gradske glazbe Jiří Štěcha Branko je bio izvanredan muzički talent, pa mu je bio spreman pomagati u njegovoj daljnjoj muzičkoj naobrazbi, ali Branko je bio teško bolestan od tuberkuloze i umro je samo godinu-dvije nakon mature.

Petar Pećanić, Ledeničanin, suučenic Ivica Krmpotića, bio je pitomac "Ožegovićianuma" i kasnije neko vrijeme prefekt u istom zavodu. Nakon svršenih studija bio je sudac. Nestao je bez traga, možda kod Bleiburga ili negdje na "maršu smrti" u svibnju g. 1945.

Mons. dr. Ivan Starčević bio je onda kanonik i ravnatelj biskupske kancelarije, poslije biskup senjsko-modruški (1932.-1934).

Marijan Grandić, Senjanin, studirao je matematiku na sveučilištu u Ljubljani. Poginuo je kao mobilizirani rezervni oficir jugoslavenske vojske odmah na početku II. svjetskog rata. - Ivan Turina, rodom iz Sv. Jurja, maturirao je u Senju i poslije je na Filozofskom fakultetu u Ljubljani diplomirao iz slavistike i latinskoga. Službovao je kao profesor u Karlovcu.

Pet glazbenih talenata jednog naraštaja senjskih đaka, na koje sam upozorio Branka Krmpotića, i o kojima je on kanio pisati u *Sv. Ceciliji*, bili su Drago Zudenigo, Branko Benić, Ivica Krmpotić, Branko Benzia i Miroslav Rambosek.

Dijecezanski Euharistijski kongres u Senju održan je 19. lipnja 1938.

Ivica Krmpotić

(Aus meiner Korespondenz mit seinem Bruder Branko)

Zusammenfassung

Ivica Krmpotić zeigte schon von der Kindheit her besonderen Sinn für Musik. Pavao Tijan, sein Schulfreund, erinnert sich an Ihn in den Briefen, die er seinem Bruder Branko in Našice 1979 und 1980 gesendet hat.

Wir können aus diesen Briefen die Umstände in der Familie und Umgebung kennenlernen, die sein Lebenslauf wesentlich beeinflusst haben.